

Naši dopisi.

Z Dunaja 4. maja. — Cesarjevič Rudolf in princezinja Štefaniya vrnila sta se z izhodnega potovanja na tanko po programu dne 29. m. m. popoldne. — Cesar preselil se je v Schönbrunn, cesarica pa s hčerjo Valerijo potuje še po nemških mestih in se je izrekoma v dijaškem mestu Heidelberg mudila dalj časa. — Prvi majnik pričel se je z lepim vremenom, popoldne pa je huda ploha poškopila preobilni prah. Navadne vožnje v Praterju tega dne vdeležilo se je zelo veliko vsakovrstnega občinstva. Zbornica poslancev imela je prvo majniško sejo minuli petek in na dnevnem redu bil je razun družih manj pomenljivih reči tudi načrt nove pogodbe zaradi severne cesar Ferdinandove železnice po predlogu vlade v prvem branji, tedaj samo vprašanje, jeli naj se dá predlog odseku v posvetovanje in poročanje. — Ker se po splošni navadi ravnanja pri prvem branji od desnice nihče ni vdeležil razgovora o tem predlogu bila sta samo dva levičarja, Menger in Schönerer, ki sta vsak po svoje govorila proti predlogu. — Menger je kritikoval predlog z ojstrimi napadi na vlado, rekoč, da je videti, kakor bi bila pogodba dogovorila sama Rotschild in Pino in sklenil je s patetičnim klicem, naj se zapiše k temu predlogu: „to je predložila zbornici ona vlada, ki pri vsaki priliki trdi, da hoče braniti revne ljudi proti bogatinom.“

Še oistreje, toda pred vsem proti levičarjem, judom in judovskemu časništvu govoril je Schönerer, se ve da po svoji navadi, ne da bi si ne bil pošteno zaslužil s svojo surovostjo predsednikovega klica „k redu“. Očital je časništvu dunajskemu, katero sicer sebi prilastuje izključno pravico, izražati javno mnenje v tem velevažnem vprašanji, pa trdo molči, akoravno vse ljudstvo glasno kliče po pomoči. — Ono judovsko časništvo pa molči zato, ker je sprideno in kupljeno, kar je jasno pokazala zadnja sodnijska obravnava zoper „Deutsche Zeitung“, ali se potlej reče v dogovorih, da se časnikom plača samo zato, da sprejmejo oglasila ali drugače, to je vse eno, ljudstvo tako ravnanje po zasluženji imenuje podkupovanje. — Tudi poslanca Koppa volilci niso toliko zapustili zato, ker je bil drugačega mnenja v zadevah severne železnice, ampak zato, ker se je dal za zagovornika podkupljenemu časniku „Deutsche Zeitg.“, katere vrednik je glasoviti poslanec Reschauer; kakor Koppu, godilo se bode še mnogim poslancem, kateri ne delajo za blagor ljudstva, ampak za judovske bogatine in srednje dunajsko mesto ne bo imelo dosti mandatorov, da bi pospravilo vse one poslance, katerim bode prosto dunajsko ljudstvo dalo nezaupnice. — Naravnost proti časnikarjem obrnjen zaklical je z vso močjo svojega glasu: Ni je gore tako visoke, kakor je moje zasramovanje proti nesramnemu judovskemu časništvu, za gališko železnico podkupljeno je bilo z 100.000 gold., le poslušajte časnikarji tam gori, 100.000 gold., da se v časnikih ne zgubi ta številka. — Ko se je mnogo levičarjev posmehovalo pri njegovem govoru, med njimi posebno jud Wagner iz Bukovine, obrnil se je jezen zoper zasmehovalce rekoč: Ne posmehujte se, kedar govorimo o tako resnih zadevah, izrekoma Vi g. Wagner, se ne posmehujte, sicer Vam bom povedal, kje bi morali prav za prav Vi biti. Sploh pa — je sklepal — je vsak surov tepec (ungezogener Bengel), kdor se smeja takrat, ko čuje tako važne in opravičene prošnje volilcev. — In tako je govoril to pot Schönerer zopet surovo pa potezaje se za ljudstvu dunajskemu res koristno reč.

V krogih poslancev obeh strank se čuje, da ta predlog vladin v zbornici nikakor ne dobi potrjenja.

Iz Kremza ob Donavi 25. aprila. (Kaj je bolje za delavce žganje ali kava?) Če očitamo delavcem, katerih

tisoči po mestih, trgih in vaséh uživajo za prvi zajutrnik žganje namesto gorke in tečne juhe, dobimo za odgovor, da brez te pijače delati ne morejo na prostem zraku. V mrzlih dneh trdijo, da „šnops“ ogreva telo v vročini pa notranja toplina zunanjo prežene. Slišimo pa iz ust zdravnikov, posestnikov, tovarnarjev, častnikov in od takih, ki imajo priliko opazovati take šnopsarje, ravno nasprotno. Žganje ali šnops ogreje telo samo tisti trenutek, ko se posrka, a kmalu potem omahuje človek. Iz svoje skušnje pritrjujem, da na velikih marših, pri žetvi, gojzdnem delu, pri stavbah in tesariji je kava boljša nego smrdljivi šnops. Pritrdili mi bodo vsi pri tem delu nadzorujoči gospodje, da žganje omami delavca, kava mu dá okrepčanje.

Naj omenim nekoliko o temu iz svoje lastne skušnje: Gozdni delavci morajo veliko trpeti, zlasti v mrzlih zimskih dnéh. Ako hoče tak delavec sebi in svoji družini potreben kruhek in opravo prislužiti, mora v dežji, snegu in pri najhujši zimski burji od zgodnjega jutra do poznega večera, dokler se kaj vidi, pridno delati, ker delo ima večidel na akord. Navadno se odpotijo gozdni delavci h kosilu ob 9. uri in pijejo žganje, ravno tako o poludne pri povžitku kruha s pridavo obstoječo iz nekoliko prekajenega mesa, klobas ali masla z sirom, in pijejo zopet žganje in potem potrpé do večera. Mislite, da je to prava hrana za te delavce? Leta 1874. bil sem k stavbi nekega mosta čez Donavo odposlan. Napotil sem tje blizo 80 vsakovrstnih delavcev, kateri so živeli različno. Ker so voditelji strank sovražili žganje, sklenila je večina delavcev namesto žganja jemati za kosilo kave. In glejte! ta naprava se je dobro obnesla in lepo je bilo gledati zdravolične delavce — pri zabuhlih šnopsarijih pa vidiš leno in omamljeno vedenje, da te bode groza.

Kava pri delavcih se dá na ta način vpeljati. Sleherni delavec naj prinese seboj kotliček za kavo in zraven nizek piskerček, katere reči lahko celo zimo v gozdu shrani. Kavo pa naj v škatljici vsaki dan seboj vzame, in tako steklenico z mlekom. Vsaki dan naj gre eden izmed delavcev pol ure pred poludnem z kotličem po vodo k bližnjemu studencu, obesi ga potem na drog, kateri visi čez ogenj. Kedar voda začne vreti, pokliče naj druge. S tem se prične južna, pri kateri povžije sleherni tečno pijačo.

Nedvomljivo je toraj, da se dá kava ne samo pri poljskih delavcih, ampak tudi pri rokodelcih in po tovarnah vpeljati. Bil sem leta 1875. za asistenta v tovarni za železnične šine (Walzwerk) pri Dunaji. Tudi tukaj ni trpel tovarni vodja žganja med delavci. Pritrdil je toraj vsak delavec seboj pinico uže kuhane kave, katero si je pri kosilu pogrel na peči ali na žrjavici. Moram reči, delo je bilo zelo težavno za vsacega. Moral je delavec pri vroči peči za topilo železa ali pa z vročim železom pri stroji za izdeljavo šinj veliko trpeti, toda en pozrklejš iz pinice pokrepčal je vtrujenega. Dovoljeno je bilo tudi, ženskam kuhano kavo prodajati v ti tovarni se ve da dobro. Akoravno je bilo delo težavno, vendar bili so delavci krepki in brihtni v tej tovarni.

Tukaj na Nemškem zbralo se je „društvo zoper popačenje vpijanljivih pijač“. Namen tega društva je na vso moč skrbeti, da se šnopsarije (Gifhütten) zmanjšajo in namesto teh napravijo male kavarne, da dobi v njih delavec zjutraj, kedar na delo gre, merico zdrave in cenejše kave namesto smrdljivega šnopsa.

Prav dobro bi bilo, ko bi se duhovni in učitelji za tako napravo zanimali in druge k temu spodbujali, da napravijo tudi pri nas na Kranjskem taka društva, da ljudstvo navadijo, da k zajutрку kavo ali juho povživajo in smrdljivi šnops zapusté. Proč s to žgano smradjo!

M. Jakša.

Iz Notranjskega 5. maja. († Dr. Ivan Gogola.)

Kakor potresa grom zemljo, tako pretresla je dušo našo pretužna vest, da je neizprosljiva smrt ljubljencu našemu, biseru duhovenstva, očetu siromakov dr. Ivanu Gogoli pretrgala nit toliko nam drazega življenja. Res je, da je bolehal uže skoro mesec dni, nevarno bolehal, a vendar nada nas je tolažila, da okreva še ter s trdno, čilo močjo prevzame težavno pastirsko palico v roko in s čestito mitro na glavi vlada na preveliko, izvanredno veselje vseh Kranjcev — vseh Slovencev vseh pokrajin mnoga, mnoga leta obširno vladikovino našo. Ali tolažilna nada nas je goljufala, usoda je hotela, nerazumljiva nam volja presvetega Boga je bila, da se ne izpolni vroča, goreča želja naša — temveč, da ga umori v neizmerno žalost našo neusmiljena Morana.

Rodil se je 22. junija leta 1825. v Kranji, kjer je dovršil tudi ljudske šole, a srednje in bogoslovne v Ljubljani. V mašnika posvečen 30. julija l. 1850. v tretjem tečaju bogoslovja, šel je leto pozneje na Dunaj v Avguštinaj; od tu vrnil se je l. 1856. kot doktor sv. pisma v Ljubljano. Pastiroval je kot duhovni pomočnik na Vrhniki, a uže l. 1858. dekretiral ga je tedanji knezovladika Anton Alojzij Wolf za stolnega kapelana in nemškega govornika v stolnico ljubljansko. Malo pozneje napravil je izpit za profesorja verozakona in podučeval ta predmet skoro celih 23 let — od l. 1859. do jeseni leta 1881. Tedaj imenovan je bil častnim kanonikom in ravnateljem klerikalnega ljubljanskega seminarija, a leto potem pravim kanonikom stolnice ljubljanske.

Kaj je storil pokojni kot kapelan, kot profesor, vodja v Alojzijevišči in v duhovnem seminariju, kot kanonik, ves čas kot eden najizbornejših cerkvenih govornikov v škofiji naši, — to obširno in vestno sedaj opisovati nam v tem prežalostnem trenutku pri najboljši volji ni mogoče in tudi prostora nimamo na razpolago. Zato kratka naj bode izjava naša ta, da povsod je bil on najboljši mož na najboljšem mestu. Z bogatim umom svojim združeval je neprestano pridnost svojo neumorno — zato dosegel je trud njegov povsod sad zaželeni in nabral si toliko dobrih del in zaslug neprecenljivih, kakor ne kmalu eden mož njegovega poklica. Vsa ta dela globoko ukoreninjena so vsem onim presrečnim, katere podučeval je on, vodil ter občeval z njimi — ta duh plemeniti, značaj zlati — in oznanjuje jih vsem ustno poročilo ter oznanovala jih bode poznim unukom našim povestnica Kranjske, katera jih je in če jih še ni, jih bode debelo s pismini najkrasnejšimi zabilježila v knjigo svojo.

Izlasti pa „monumentum perenne“ mu je postavila goreča, dejanska njegova ljubezen do revnih sirot, katerim je bil v pravem pomenu besede „Oče“. Vse svoje posvetno bogastvo, vse premoženje daroval je njim, da bi le rešil jih telesnega pogina, a tudi večnega, kar svedoči, da je ustanovil in sezidal skoro sè svojim premoženjem „Collegium Marianum“ — zavod, v katerem se zapuščeni otroci telesno preskrbujejo, a tudi pitajo s hrano moralčno.

Ni čuda toraj, da se krči nam srce o smrti njegovi — nam vsem duhovnim in svetnim, bogatim in revnim — tembolj, ker se je ločil od nas ravno v trenutku, ko ga je dobrotljivi vladar postavil na vzvišeno, prevažno mesto, na katerem bi bil skrbel izvestno kot najboljši oče za nas in vstvarjal nam sadov vsestranskih. A ker so sklepi Božje previdnosti prečudni, za srečo našo večno gotovo dobri, zato uklonimo se jim; za svojega ljubljenca, dr. Gogola pa prosimo iz globokine duše svoje, da mili Bog naj ga živi tamkaj v višavah nebeških ter diči z vencem rajskim vse vse večne čase. Med nami pa najblažji bodi mu spomin!

Iz Ljubljane. († Cesarica Marija Ana), sogroga rajnega cesarja Ferdinanda dobrotljivega, ki je umrl pred 9 leti, umrla je preteklo nedeljo dne 4. maja popoldne ob 5. uri in 10 minut v Pragi v 81. letu njene starosti. — Pokojna cesarica bila je hči sardinskega kralja Viktorja Emanuela I., bila je rojena dne 19. septembra l. 1803. Poročila se je s cesarjevičem Ferdinandom po pooblaščenju dne 12. februarja 1831. v Turinu, osebno pa dne 27. februarja l. 1831. na Dunaji. Cesar Ferdinand umrl je 29. junija l. 1875., in ko sta bila do tod oba najradodarnейša dobrotnika ubogih, dobrodelnih naprav in cerkvá, prizadevala si je cesarica po smrti cesarjevi svojo dobrotljivost združeno z veliko, verno pobožnostjo še povekšati.

Zato po pravici obžalujejo vse dežele avstrijske države smrt dobrotljive in pobožne cesarice, posebno pa ubogi in dobrodelne naprave vseh naših dežel. — Sko-raj ga ni dobrodelnega zavoda, ne cerkve tudi po slovenskih deželah, katera bi ne obžalovala v rajnki cesarici tudi svoje velike dušne dobrotnice. — In tako bode po vsi naši državi spremljal smrt dobrotnice cesarice Marije Ane le en glas hvaležnosti in britke žalosti, kateri bo polajšalo prepričanje, da so rajnko dobrotnico spremila v nebеса njena dobra dela.

Dr. Janez Gogala,

kanonik stolnega kapiteljna ljubljanskega, vodja duhovskega seminarija, vitez reda železne krone III. vrste, novoimenovan knezoškof ljubljanski itd.,

umrl je preteklo nedeljo, dne 4. maja ob 3/4 9. uri zvečer previden s sv. zakramenti za umirajoče. — Rajnki Gogala rojen je bil dne 22. junija 1825. l. Po dovršeni gimnaziji v Ljubljani stopil je v bogoslovje l. 1847., mašnika posvečen l. 1850. in po kratki suplenturi na ljubljanski gimnaziji podal se je v Avguštinski zavod na Dunaj, kjer je postal l. 1856. doktor bogoslovja. Vrnivši se v domovino pastiroval je na Vrhniki, potem v Ljubljani. Leta 1859. dovršil je izpit za profesorja veronauka za gimnazije in je l. 1862. postal stalni učenik veronauka na ljubljanski višji gimnaziji, ob enem postal je vodja Alojzijevišča, kateremu je ostal vodja celih 19 let. — Ustanovil pa je prav rajnki v Ljubljani Vincencijevo društvo in pribežališče za dečke. Leta 1880. postal je dr. Gogala častni kanonik in leto kasneje pravi kanonik kapiteljna ljubljanskega in pa vodja duhovskega seminarija. — Neminljiv spominek pa si je postavil rajnki dr. Gogala z sirotišnico za dečke v Ljubljani, imenovano „Collegium Marianum“. Leta 1883. odlikovan je bil rajnki z redom železne krone 3. vrste in teden pred njegovo smrtjo razglasila se je neuradno za vso našo deželo vesela novica, da so presvitli cesar podpisali njegovo imenovanje za ljubljanskega škofa.

Zdaj pa, ko so vsi njegovi častitelji pričakovali uradnega njegovega imenovanja, blagoslovljenja in vmestenja za škofa, poklical ga je kralj nebes in zemlje k sebi na lepše mesto, kjer je deležen neminljivega venca izveličanih.

Naj v miru počiva in večni spomin ohranimo izglednemu duhovniku, očetu ubogih, ljubljencu cele dežele!

— (*Nepričakovana smrt*) rajncega dr. Gogale, o kateri se je v Ljubljani vest razširila uže v nedeljo večer, po deželi pa v pondeljek, izbudila je povsod veliko žalost. — Mrtvaške liste izdal je stolni kapitelj ljubljanski in Vincenciјеvo društvo ljubljansko. — Sijajen pogreb bil je včeraj popoldne ob pol 5. uri. Vkljub hudega dežja, ki je bil celi dan in tudi med pogrebom, vdeležila se je pogreba tako velika množica meščanov, uradnikov, učencev in posebno duhovščine iz dežele, da se je prav jasno pokazalo, kako veliko častilcev in prijateljev je po vsej deželi imel pokojni naš ljubljeneec in izbran škof ljubljanski. Tudi gledalcev bile so polne vse ulice, po katerih se je pomikal velikansk sprevod.

— (*O bolezni rajncega dr. Gogale*) izvemo sledeče: Znano je, da je bil pokojnik zelo duhovit in izvrsten govornik, letos in lansko leto imel je v ljubljanski stolni cerkvi postne pridige, h katerim je prihajalo sila veliko najodličnejšega občinstva. Opozorujemo pa tudi na izvrsten njegov govor pri pogrebu pokojnega knezoškofa Widmerja v Kranji. Sicer pa je tudi drugod zmiraj rad in prelepo pridigoval in opozorujemo samo, da je na priliko med šmarnimi mašami prav rad dohajal na Dobrovo, kjer so domači in ptuji romarji te Božje poti z navdušenjem poslušali njegove prelepe govore. Pa tega ni bilo dosti: tudi v spovednici bil je on najgorečnejši in najneumornejši učenik in tako si je tudi kal zadnje svoje bolezni dobil v spovednici minuli veliki teden. Od onega časa ni zapustil več svoje sobe. — Za zdravnika imel je dr. Kovača, kateri ga je prej enkrat srečno ozdravil. — O bolezni ni se do zadnjega dneva nikdar čulo, da bi bila nevarna. Ko so mu zadnji čas dohajale čestitke zaradi imenovanja za škofa, videti je bilo, da ga je to zelo vznemirjalo in najboljšim prijateljem je še zmiraj zagotavljal, da ima prijatelje, kateri ga bodo oprostili težkega bremena škofijskega. — Še minulo soboto ni nihče mislil na nevarnost, v nedeljo pa se je stanje tako nagloma na slabeje obračalo, da je bil poklican še drug zdravnik, dr. Keesbacher, zjutraj bil je rajniki, kakor vsako nedeljo pred obhajanjem, po kosilu napravil je svojo oporoko in postavil poleg nekaterih volil za svojega dediča sirotišnico „Marianum“. Ob $\frac{1}{2}$ 5. zgubil je zavednost in ob $\frac{3}{4}$ 9. uri izdihnil je svojo blago dušo, malo trenutkov pred še proseč duhovne pri njem stoječe, naj molijo za-nj, ker čuti, da bode zdaj umrl.

— (*Vreme*), katero je bilo le malo dni minulega tedna lepo, postalo je zopet deževno. Kmetovalcem ni moč dodelati spomladnega poljskega dela, pa tudi za jablane, katerih večji del je v lepem cvetju, je deževno vreme neugodno.

— (*Trijaški somenj v Ljubljani*) bil je zelo živahen, živinska kupčija dobra, ker je zopet prišlo veliko vnanjih kupcev.

— (*C. kr. deželno-brambeno ministerstvo*) namerava za 1884. leto nekaterih reči si po poti splošne konkurence osigurati. Med temi rečmi so tudi ovratnice, predpasniki, leseni vložki, odeja za konje, česala, kuhinjska posoda, čaše, vojne steklenice in lopate z držali. Pisave prošenj morajo do dne 15. t. m. do 12. ure popoldne priti v roke c. kr. deželno-brambenemu ministerstvu. Natančneje se lahko izve pri trgovinski in obrtni zbornici v Ljubljani.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Za umrlo cesarico Marijo Ano napovedano je pri dvoru trimesečno žalovanje z navadnimi spremembami. — Cesarju dohajajo od vseh strani države pa tudi od vseh vnanjih evropskih držav milovanja in izrazi sočutja povodom smrti cesarice Marije Ane. Obe zbornici ste sklenili naprositi predsedstva svoja, da po primerni poti naznanite milovanje zbornic pri cesarju. Truplo rajneke cesarice je danes razpostavljeno v dvorni kapeli v Pragi, jutri bode tam mrtvaška maša in slovesen sprevod na kolodvor, v petek in soboto popoldne bode mrlič razpostavljen na Dunaji v dvorni cerkvi, v soboto popoldne bo slovesen pogreb v kapucinski cerkvi, prihodnje 4 dni pa se bodo obhajale daljne mrtvaške maše in opravila. — Zbornica poslancev zborovala je včeraj in za govorom, v katerem se je predsednik z gorkimi besedami spominjal rajneke cesarice, ponovila se je skoraj razprava o severni železnici, ker pred vsem dal je predsednik Schönererju še enkrat klic „k redu“, nadalje se je skušal umivati Reschauer, po katerem je Schönerer tako neusmiljeno udrihal. — Dalje razpravljal se je dnevni red; prihodnja seja je v četrtek.

Nemška. — Oni ljudje, katerim je miroljubna nemško-avstrijska zveza trn v peti in katerim sploh ni po volji, ako naša država pod sedanjo vlado ni v prepiru z vsemi sosedi, trobili so zadnje dni po časnikih, da se je Bismark pri naši vladi pritožil, da je sedanja vlada poljskemu narodu preprijazna, kar bi znalo postati nevarno tudi nemški državi, in ne manj ruski. — Tem govoricam nasproti izjavlja Bismarkov organ „Norddeutsche Zeitung“ prav odločno, da je vse to izmišljeno.

Španjska. — Poškodovanja pri železnicah in telegrafih so se nadaljevala, nekaj upornikov prekoračilo je mejo francosko, kjer so bili potem internirani. Vse kaže, da se španjski vladi do zdaj še ni nikdar posrečilo, razdajati gnjezda tamošnjih uporov. Ali se to zgodi v prihodnje, Bog vedi.

Angleška. — Tukajšnji vladi uže preseda egiptovsko vprašanje. Gledé konference vevlasti zaradi Egipta ugovarjala je baje Francoska odločno temu nasprotno, da bi se pečala samo z denarnim egiptovskim vprašanjem, ker ravno denarno vprašanje je v tesni zvezi z egiptovskim vprašanjem sploh. Množi se pa tudi nezadovoljnost angleških vojnih poveljnikov v Egiptu. Pomenljiv v tem oziru je telegram generala Gordona iz Hartuma od dne 16. aprila, v katerem toži, da mu vlada ne pošlje nobene pomoči. — Dalje pravi, da bo Hartum branil, dokler bo moč in upor zatrl, ako moč, ako ne, pa se bode umaknil proti ekvatorju, vladi pa pustil neizbrisljivo sramoto, žrtvovati posadke v Senarji, Kasalji, Berbera in Dongali, prepričan, da bode končno prisiljena, ako hoče v Egiptu mir ohraniti, z velikimi težavami vničiti Mahdija.

Žitna cena

v Ljubljani 3. maja 1884.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 12 kr. — banaške 8 gold. 40 kr. — turšice 5 gold. 20 kr. — soršice 6 gold. 70 kr. — rži 5 gold. 53 kr. — ječmena 5 gold. 20 kr. — prosa 5 gold. 53 kr. — ajde 5 gold. 69 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.